

paa andre Steder have stillet sig noget anderledes. Jeg troer, at allerede længe førend dette Lovudkast kom, var Folk saa kloge at indsee, at Møllernes Rettighed var en temmelig usikker Rettighed (3a!). Den ærede sidste Taleer henholdt sig ogsaa, for at bevise Frygten hos Møllerne, til de mange Andragender, som vare indkomne til Rigsdagen. Jeg lægger ikke saa overmaade megen Vægt derpaa; det viser sig af Erfaringen, at naar et Lovudkast foreligger, der berører en enkelt Classes, Stands eller Næringsveis Interesse, da er det en meget let Sag at faae Bedkommende til at samle sig for om muligt at afværge de skadelige Følger, som deraf kunde flyde. Man gaaer da i Almindelighed ikke saameget ind paa, om det ogsaa virkelig vil have skadelige Følger; men man gjør i Almindelighed den Slutning: „Til det Bedre kan det ikke være, men derimod nok til Skade, lad os derfor see at forhindre det.“ Jeg turde paatage mig, naar der skulde fremkomme et Lovforslag fra Finantsministeren om en Nedsættelse af Tolden paa Klæde, uden Banskfælighed at faae alle Klædefabrikkerne til at indgive Andragender derimod (Munterhed). Det samme er virkelig ogsaa Tilfældet med de Andragender, hvori nogle Sogneforstanderskaber erklære sig for at vedligeholde Forholdene, som de ere, saa at man efter min Overbeviisning heller ikke paa dem kan lægge nogen videre Vægt, og endnu mindre kan deri søges Beviis for Møllernes Eiendomsret, der vistnok skal bevises ved ganske andre Grunde end ved Sogneforstanderskabers Erklæring derom.

Orsted: Jeg har under Sagens første Behandling udtalt, at jeg aldeles fraraader den Bestemmelse, hvorom her er Tale, og som udgjør Kjernen i den hele Lov. Jeg troer nemlig, at den vil frænke Møllernes velerhvervede Rettigheder og være høist ødelæggende for en stor Mængde Familier her i Landet. Naar man har villet nægte, at Møllerne have en velerhvervet Ret, saa har man ved at discutere dette, tillagt de Mænd, der paaftaae en saadan Rettighed, en ganske anden Mening end de virkelig have havt. Der er Ingen, som paaftaaer, at Møllerrettigheden er en Eiendomsret i Ordets egentlige Forstand, der er heller Ingen, som paaftaaer, at der er til-

lagt Møllerne Ret til at male for visse bestemte Personer, men man har paaftaaet, at der var tillagt Møllerne den Rettighed, at der indenfor en vis Omkreds, saalænge de selv tilbørligen kunne forestaae Malingen, ikke skal oprettes andre Møller. I Tilbud til, at dette skulde blive overholdt, have de anvendt store Capitaler derpaa, og de have saameget mere maattet finde, at det var Noget, som de kunde stole paa, som den Berettigelse, den naturlige Afgang, de havde til Erhverv, var gjort til Maalestof for en Beskatning, ikke for den foranderlige Beskatning, hvortil man ansætter et Næringsbrug til Stat efter en vis væbliffelig Næring, men for en fast Beskatning for den Eiendom, hvortil Næringsbruget er knyttet. Ligesom ogsaa Loven har paa det allerbestemteste udtalt, at der ikke maa oprettes andre Møller, hvor de rette Landgildsmøller kunne forestaae Malingen rettelig, og at alle andre Møller i en Omkreds af 1 Mill skulde nedlægges, saaledes er det ogsaa ved Forordningen 3die Juli 1825 ligesaa bestemt anerkjendt, at Møllerne have en saadan Berettigelse. Man har sagt, at denne Berettigelse dog var intet, fordi den var afhængig af Bevillinger. Men hvad disse Bevillinger angaaer, opstillede Forordn. 23de Juli 1825 som Betingelse derfor, at det skulde undersøges, om den Betingelse var tilstede, hvortil de ældre Møllers Rettighed knyttede sig, saaledes, at Andre udelukkedes fra at bygge Møller, nemlig at de tilbørligen kunde forestaae Malingen, eller med andre Ord, at der ikke var Mølletrang tilstede; men istedetfor at tilforn Forholdene bleve oplyste ved Thingsvidner, hvorved det factiske Resultat blev, at der fremkom en Mængde Bidner, som besvor, at der var Mølletrang, og en ligesaa stor Mængde, at der ikke var Mølletrang, — uden at man derfor behøver at sige, at den ene Deel af dem vidnede falsk; thi de opfattede Betydningen af Mølletrang paa en forskjellig Maade — istedetfor denne Fremgangsmaade bestemte da Forordningen en anden, nemlig, at det af dygtige og velerfarne Mænd skulde undersøges, om et saadant Forhold fandt Sted, og at derefter af Rentekammeret skulde tages en nærmere Bestemmelse. Det var